לו א מיי פ"ג מהלכות

סי' תלד סעיף ב: לו ב מיי' פ"א מהלכות

לח ג מיי׳ פ״ג מהלכות

סמג עשין לט טוש"ע או

סימו תלד סעיף ב:

חחד וחוב בלבב ז ח

חמץ ומלה הלכה סמג עשין לט טוש״ע או״

:1

שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על

הפסח שני שנאמר יויעשו בני ישראל את

הפסח במועדו וכתיב 2ויהי אנשים אשר

היו ממאים לנפש אדם ור' שמעון בן גמליאל

אמר לך איידי דאיירי במילי דפסחא מסיק

להו לכל מילי דפסחא מאי מעמא דרשב"ג

שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על

הפסח שנאמר יהחדש הזה לכם ראש

חדשים יוכתיב דברו אל כל עדת ישראל

לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש

שה לבית אבות וגו' ממאי דבריש ירחא

קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה

בירחא קאי אלא אמר רבה בר שימי משמיה

דרבינא מהכא זוידבר י"י אל משה במדבר

סיני כשנה השנית בחדש הראשון וכתיב

ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו הכא

נמי ממאי דבריש ירחא האי דילמא בארבעה

בירחא או בחמשה בירחא קאי אמר רב

נחמן בר יצחק אתיא מדבר ממדבר כתיב

הכא במדבר סיני וכתיב התם יוידבר י"י

אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד

לחדש השני מה להלן בראש חדש אף

כאן בראש חדש וניכתוב ברישא דחדש

ראשון והדר ניכתוב דחדש שני אמר רב

מנשיא בר תחליפא משמיה דרב יואת

אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה אמר רב

פפא לא אמרן אלא בתרי ענייני אבל בחד

עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר

מאוחר דאי לא תימא הכי כלל ופרט אין

בכלל אלא מה שבפרט דילמא פרט וכלל

הוא ותו פרט וכלל געשה כלל מוסף על

הפרט דילמא כלל ופרט הוא אי הכי אפילו

בתרי ענייני נמי הניחא למאן דאמר יכלל

ופרם המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל

ופרם שפיר אלא למאן דאמר דנין מאי

איכא למימר אפילו למ"ד דנין הני מילי

בחד עניינא אבל בתרי ענייני אין דנין:

אמר רב יהודה אמר רב יהבודק צריך

שיבטל מאי מעמא אי נימא משום פירורין

הא לא חשיבי וכי תימא כיון דמינמר להו

אגב ביתיה חשיבי יוהתניא בסופי תאנים

ומשמר שדהו מפני ענבים סופי ענבים

ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות

בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן אסוריו

משום גזל וחייבין במעשר בזמן שאין בעל

הבית מקפיד עליהן מותרין משום גול

ופמורין משום מעשר אמר רבא גזירה שמא

ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה יוכי

משכחת ליה לבטליה ידילמא משכחת ליה

הרבים הוא ואף על פי שכרהו אין רשות הרבים קנויה לו: וניבטליה בארבע. כלומר

וניבטליה

ממורת הש"ם א) נ״ל ויעשו את הפסח

שהרי משה רבינו עומד בפסח רחשון. ודורש להן בהלכות פסח השני דהיינו שלשים יום שהוא בארבעה עשר באייר: מה להלו ראש חדש. דכתיב ביה באחד לחדש השני: וניכחוב ברישא כו'. לא אשמעתין פריך אלא אסדר פרשיות קפריך מכדי פרשת פסח נאמרה תחלה שהרי בחדש הראשון

נאמרה כדכתיב בחדש הראשון לאמר ופרשת פקודים נאמרה באייר ומאי טעמא אקדמה להאי בראש הספר ופרשה זו בפרשת בהעלותך: אין מוקדם ומאוחר בתורה. לא הקפידה תורה על סדר מוקדם ומחוחר ופרשיות דנאמרו תחלה הקדימו המאוחרות לה: בתרי ענייני. בשתי פרשיות: כחד עניינה. במקרחות הסדורות בפרשה אחת: דאי לא מימא הכי. דבסדר כתיבתן נאמרו הא דקיימא לן כל כלל ופרט אין בכלל אלא מה שהוא בפרט לפי שבא הפרט ופרט שזהו הכלל היכי סמכינן עלה דילמא פרט וכלל הוא: נעשה כלל מוסף על הפרט. שלה תחמר אין כאן אלא פרט או כיולא בו נביא בדינו בבנין אב לכן הוסיף הכתוב כלל אחריו להביא כל דבר ואפילו אינו דומה לפרט: אי הכי. קשיא לד אפילו בתרי ענייני תיקשי לך דהא דיינינן כלל ופרט כשנאמר אחד מהן בפרשה זו ואחד מהן בפרשה אחרת: הא ניחא. דלא קשיא לך: למאן דאמר כלל ופרט המרוחקין אין דנין כו'. ופלוגתא היא במנחות בפרק כל המנחות באות מלה (דף נה:) ובבבא קמא בהחובל (דף פה.): הבודק לריך שיבטל. בלבו סמוך לבדיקה מיד ואומר כל חמירא דאיכא בביתא הדין ליבטיל: מאי טעמא. הרי מבער כל הנמלא: וכי תימא כיון דמנער להו אגב ביתיה. עם שחר ממונו הוח משמרן שכשהוא נועל ביתו לשומרו נמצא משמר כל מה שבתוכו הלכך חשיבי ושימור דלאו אדעתא דידיה הוא מי מחשיב ליה: והתניא סופי תחנים. סוף לקיטת תחנים נמלחים בתאנה תאנים שאינן מתבשלות כל לרכן עולמית: ומשמר שדהו מפני ענבים. ובעל הבית זה משמר שדה זו שלא יכנסו בני אדם לתוכה ואין דעתו מפני התאנים אלא מפני שיש בה ענבים שעדיין לא הגיע עת הבציר או סופי ענבים שלא יתבשלו עולמית ובעל הבית משמר שדהו זו שהן בתוכה ולא בשבילן אלא מפני מדלעות ומקשאות שבה. קשואין ודלועין שם הפרי עלמו. מקשאות ומדלעות קרי כל האילנות: וחייבין במעשר. אם ליקטן בעל הבית או נתנן לחתר: ופעורין מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר: ודעתו **עליה.** חשובה היא בעיניו וחס עליה לשורפה ומשהה אפילו רגע אחד ונמצא עובר עליה בבל יראה ובבל ימלא אבל משבטלה אינו עובר דלא כתב אלא תשביתוי: דלאו ברשותיה הוא. אינו שלו: דאמר ר' אלעור ב' דברים אינן שלו ועשאן הכחוב כאילו הן ברשוחו. להתחייב עליהן: בור ברשות הרבים.

הפותחו חייב בניזקין ואין הבור שלו אלא של הפקר שהרי ברשות למה הולרכתו לבטל בלילה ליתקנו רבנן לכל אדם שיבטל קודם איסורו: פשע. ישכח ויבא לידי פשע שעל ידי מה יזכר אבל עכשיו שעסוק בבדיקתו יזכר:

ורי<mark>בטַלָנה ודייקינן מאי טעמא אי (ורבטַלנה ודייקינן מאי טעמא אי ווידיקינן מאי טעמא אי ווידיקינן מאי טעמא אי משום פרורין אע״פ שלא בטלן כמו בטלין הן דהא לא קפיד עלייהו, ואע״ג דמינטרי אגב בית לא חשיבי מידי, כדתניא</mark> משום פרורין אני פ שלא בשלן כמו בשלין זון רוא לא קפל בלייות, ואם גדומנטר אגב ביונילא וושיבי פריי, כרות א אסיפת תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים כרי, עד בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן מותרין משום גזל ופטורין מן המעשר, פירוש אסיפת תאנים שכבר אספו התאנה ונשתיירו בה שתים שלש תאנים והסיח דעתו מהז ואינו שומר אלא הענבים כוי. דברי זו הברייתא פשוטין הן. ופירש רבא למה צריך לבטל לאו משום פירורין, אלא גזירה שמא ימצא גלוסקא דדעתיה צלה. ואקשינן למה צריך לבטל אור ארבעה עשר בשעת הבדיקה, עת שימצאנה יבטלנה, ודחינן שמא ימצאנה אחר זמן יית אות אין לייה בין לייבר אווי או בכו היים בין היים בין אין המחקים בין אין החמץ בזמן איסורו יוצא מרשותו, ואינו איסורה, וביטולו אותו הדת אינו מוער כללום, כי אין אדם מבטל אלא דבר שלו. והחמץ בזמן איסורו יוצא מרשותו, ואינו קרוי חמצו אלא להתחייב בו בראייתו ובהיותו מצוי ברשותו בלבד, כדאמר ר׳ אלעזר משום ר׳ ישמעאל שני דברים אינן י ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו להתחייב בהן, ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה.

שנאבור ויהי אנשים. והא דאמר בהניזקין (גיטין ד' ס. ושם) שמונה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן והיינו בראש חדש ניסן פרשת טמאים לא כפ״ה דפי׳ פרשת טמאים ויהי אנשים דזו הפרשה נאמרה בערב הפסח כדמשמע הכא אלא פרשת טמאים

> באבנים ומתו ": והא דפריך נסוף הפרה בטל מאיליו כמו עילויה שחס עליה לבטלה יב:

לר"ת דע"כ הא דאמר לעיל חמץ מו׳ שעות ולמעלה אסור היינו מסוף שש יג ופר״ת דמסוף שש קאמר ומייתי ראיה מחיטי קורדנייתא שהן קשין והוה חמץ נוקשה שאינו אסור נמי אלאי מדרבנן 'ד:

טומאת תרומה וקדשים: ומוהיר על פסח שני. אע"ג שעל ידי שחילתו הווקק לומר להן מ״מ בלא היה צריך להאריך גאלא אל תעשו פסח ותו לא: במאי דבריש ירחא קאי. תיתה דבשבת בפ"ר עקיבא (דף פו: ושם) קאמר יו (רבה) דכ"ע בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם החדש הזה וגו' מה להלן ר"ח אף כאן ראש חדש אלמא פשיטא דהחדש הזה נאמר לו בר"ח והיינו משום דאמר בהקומץ רבה (מנחות כט.) שנתקשה משה רבינו בראיית הלבנה עד שאמר לו הקב"ה כזה ראה וקדש ותי׳ ר״ת אע״ג שאמר הקב״ה למשה בריש ירחה דילמה משה לה המר להם לישראל אלא בג' או בד' בירחא ד ומסיק דיליף מדבר ממדבר דבההיא דבחחד לחדש השני חמירת הקב"ה ואמירת משה הוי בריש ירחא דכתיב ם באחד לחדש השני ויתילדו וגו׳ה ור"י מפרש אע"ג דהחדש הזה הוה בריש ירחא מיהו דילמא הא דקאמר דברו אל כל עדת ישראל לא הוה בריש ירחאר ואם תאמר אמאי לא יליף התם מדבר מבמדבר כי הכא וי"ל דמדבר מבמדבר לא ילפינן: אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם. היינו דוקה היכה דליכא דרשה וטעם דהא תנן בפ׳ נגמר הדין (סנהדרין מה. ושם) דדחיית הנסקל קודם לסקילתו אע"ג דסקילה כתיב ברישא דכתיב כי סקל יסקל או ירה יירה ח היינו משום דכתיב במקום אחר סקילה בגמר מיתה דכתיב וסקלתם אבל בתרי ענייני אין דנין. וב"ה ד' נד: ושם) ואימא בהמתר דדברות ראשונות כלל שור וחמור פרט ש בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל אע"ג דמרוחקין טובא היינו משום דעשרת הדברות חשיבי כחד עניינא דבדיבור אחד נאמרו": ודעתיה עילויה. פירוש יאולה פירורין ועל פ״ה קשה מאי פריך כי משכחת ליה ניבטלה הא פי׳ ודעתיה י משש שעות ולמעלה. פ״ה

מתחלת שם ולה נהירה

זמן איסורא הוא ולאו זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל ליה

לבתר איסורא ולאו ברשותיה קיימא ולא מצי מבמיל דא"ר אלעזר ישני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו לפני ∞ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה יוניבטליה בארבע וניבטליה בחמש כיון דלאו

> אותו בכלל ופרט כגוז אדם אות בכאר אם ככולה ש כי יקריב מכם קרבן להי מן הבהמה כלל כל הבהמה, מן הבקר ומן הצאן פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, בקר וצאן אין מידי אחרינא לא, ואם תאמר אין מוקדם ומאוחר, שמא מן הבקר ומן הצאן תקריבו הקדימו בצואה ואחר כן נאמר מן הבהמה שנמצא פרט וכלל, וקיימא לן פרט וכלל נעשה הכלל מוסף על הפרט ואתרבו להו כל מילי, לפיכך אמרנו לעולם בחד ענינא המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר. ואקשינן אי הכי דחיישינן כל כי האי גונא אפילו בתרי עניני נמי משכחת לה ופרט מתהפך לפרט וכלל כאשר כבר אמרנו בחד ענינא, הניחא לרבי דאמר כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט, כגון כויה תחת כויה כלל אפילו כויה שאין בה חבורה, בא חבורה תחת חבורה ופרט שהכויה יש בה יהוה בכל הפיל מהרוחקין זה מזה, כי פצע תחת פצע הפסיק ביניהם, ונמצאו רחוקים זה מזה, ואמרינן כי האי גוגא אין דנין אותו בכלל ופרט, וכל שכן אם רחוקין בשני מקראות ומקרא אחד מפסיק ביניהן, אלא לבן עזאי דאמר אפילו כי

תורה אור השלם ו. וְיַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הפסח במועדו:

רמדרר מ ר ב...ב.. 2. וַיְהִי אֲנֶשִׁים אֲשֶׁר הְיוּ טמאים לנפש אדם ולא יְבְלוּ לַעֲשׁת הַפֶּסַח בֵּיוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה ולפני אהרן ביום ההוא: במדבר ט ו

ראש חַדִּשִׁים רְאשׁוֹן הוֹא לָכֶם לְּחְרְשֵי הַשְּנָה:

שמות יב ב שמות יב ב יַשְרָאַל בָּל עֲדַת יַשְרָאַל לַאמר בָּעָשׁר לַחֹדֶשׁ הַזָּה וְיִקְחוּ לְהָם אָישׁ שָׁה לִבִּית יי־ לַבְּיַת: שמות יב ג 5. וְיִדְבֵּר יִיְ אֶל מֹשֶׁה בִמְדְבֵּר סִינֵי בַּשָּׁנָה הַשִּׁיִי השנית לצאתם מארץ מִצְרִים בַּחֹרֶשׁ הָרְאשׁוֹן במדבר ט א לאמר: לַאמר: במדבר ט א 6. וַיְדְבֵּר יְיָ אֶל משָׁה בְּמִדְבַּר סִינֵי בְּאהֶל מוֹעֵד בְּאָחָר לַחֹרֶשׁ חַשַּׁנִי בָּאָחָר לַחֹרֶשׁ חַשַּׁנִי בַּשָׁנָה הַשַּׁנִית לְצֵאתָם מארץ מצרים לאמר: במדבר א א

רבינו חננאל

היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח. הוה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני. רשב״ג אמר שרחות שואמר סיני בשנה השנית בצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, . וגמר כמדכר במדכר גזרה משה במדבר סיני באהל מוטד ראחד לחדש השוי וגו׳. מה כמדכר הזה אחד בחדש הזה אף במדבר האמור בענין פסח אחד האמור בענין פסח אחד בחדש הזה. קאי באחד לחדש ומזהיר על הפסח, הנה שתי שבתות. ואקשינן מעשה דניסן הוה ליה למכתב ברישא. למה פתח חחלה הספר כחדש השוי ולאחר כמה ענינים הזכיר מעשה דניסן. ואמר משמיה דרב אין מוקדם ומאוחר בתורה, והני מילי בתרי עניני, כגון האי רמדרר סיוי ראחד לחדש שהוא ענין שאו את ראש כל עדה כוי ישראל. וזה במדבר סיני בשנה השנית שהוא בחדש הראשון . הכתוב אחרי כמה פרשיות. והוא ענין הפסח, כי האי גונא א' אין מוקדם ומאוחר בתורה, אלא אע״פ שנכתב זה אחר זה, באמירה ובצואה ענין הפסח שהוא בחדש הראשון הוא נאמר . הפקודים, אבל בחד ענינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר. דאי לא תימא הכי המדות שהתורה

בראשון, ב) [ב"ק פה. מנחות נה: נדה לג.], ג) תוספתה פ"ג דמעשרות הי"ג, ד) ב"ק כט: [ע"ש], ה) [הן כן נכון להיות בב"ק וכ"ח בשחילתותן, ו) [שמות יב], ו) [רבל], ת) במדבר ל, ע) שור וחמור דדברות לחרונות פרט ומשני בהמתך כל"ל ו.ו. כ) וועי תום׳ חוליו ה'. ד"ה חותר חיד ורו' דבשעות דרבנן וחמן דרבנן דחוששין לקדושין מ"מ מקודשת גמורה לא הויא מקודשת גמורה נח הויח דחם בה חחר וקדשה חוששין לקידושי שניהן וע"ע מוספות קדושין נה. ד"ה הלמה],

גליון הש"ם

גם' זאת אומרת אין מוקדם. עיין נרש"י נחומש נראשית ו' ג' י"ח ג'. שמות ד' כ': שם וכי משכחת ליה לבמליה. עי' לחמן כא ע"א חד"ה ואי לקמער: שם וניבמליה בד'. ברי"ף הגי תחלה ונבטליה בשים ואח"כ ווידרולי דדי וה׳

מוסף תוספות

א. נ"ל. דא"כ היה מזהיר ששה שבתות קודם פסח בר"ח ניסז. מוס' שאנד. . ג. לפרש כל דיז פסח. תוס׳ הרח״ש. ד. [ולא מצי] למילף מינה הא דאמר רשב"ג שדורשין וכו' שתי . שכחות שהרי וריא עומד בר״ח ומזהיר על פסח, [ד]ממאי דנביא בריש רחא קאי. תוס' שנת פו: מנאם. תוס' שנאד. ו. נ"א. דאכתי הו"א דשתי דברות היו. מהר"ס חלאוה. 1. [נ"א. וי"ל דטפי ניחא ליה למילף הזה הזה ולא שס.] ח. משמע דסקילה קודם ירייה. תום' ר"ח ט. סמוך למיתה סקילה. תוס׳ הרח״ש. י. נ״ח. כתבו דזכור ושמור בדיבור אחד יא. ווזה"פ. דעתיה עליה בתוך השנה וחשיבא ולא בטלא. מהר״ס חלאוה. מהר"ם יב. ווזכי משכחת לה נמי לא יבטלנו לאלתר. מוס׳ ר"פ. יג. כדיליף לה מקרא דאך חלק, וכן הלשון בכל חי׳ רבינו והכי מייתי ראיה כי היכי דחמץ דרבנן בשעות בנן בשעות בין די בנן בשעות דאורייתא לא הוי ברשותיה ה"נ חמץ דאורייתא

בשעות דרבנן. תוס׳ שאנן.

רבינו חננאל (המשר)

האי גונא דנין אותו בכלל

[ופרט] מאי איכא למימר.

ישנינן לבן עזאי נמי דאמר ישנינן לבן עזאי נמי דאמר

אחד, דשתיהן הכויה

יהחבורה ענין הכאת הגוף

וצער הן, אבל בתרי עניני

לא אמר. וחלוקת ר' ובן

. עזאי מפורשת בפ׳ החובל

יהודה הבודק אחר שיבער

. הכל צריך שיבטל בלבו מה שאינו ידוע לו עכשיו.